

Кудирко О.М., кандидат економічних наук,
Вінницький торговельно-економічний
інститут Державного торговельно-
економічного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5090-1208>

Коцера Н.В., кандидат економічних наук,
Вінницький торговельно-економічний
інститут Державного торговельно-
економічного університету

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5161-318X>

Копчикова І.В., кандидат економічних наук,
Вінницький торговельно-економічний
інститут Державного торговельно-
економічного університету

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7752-1603>

DOI: <https://doi.org/10.58521/2521-1390-2022-23-24-14>

УПРАВЛІННЯ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО РІТЕЙЛУ

INVENTORY MANAGEMENT OF PHARMACEUTICAL RETAIL

Анотація. В статті розглянуто поняття товарних запасів, зокрема товарних запасів у фармацевтичній галузі, а також проблеми управління товарними запасами підприємств роздрібною торгівлі фармацевтичної галузі. Для досягнення мети нами було розглянуто передумови для встановлення ефективної системи управління товарними запасами, представлено структуру виробничого процесу товарів, розглянуто систему дій із управління націнкою в товарних запасах, запропоновано створення відділу товарних запасів фармацевтичного підприємства, що дозволить здійснювати ефективне управління товарними операціями. Розглянуто методи управління товарними запасами підприємств як важливої складової товарних операцій, проаналізовані основні елементи товарних операцій. Виявлено особливості товарних запасів та вказано шляхи ефективного управління ними.

Ключові слова: товарні запаси, управління, фармацевтична галузь, роздрібна торгівля, контроль.

Abstract. The article examines the concept of inventory, in particular inventory in the pharmaceutical industry, as well as inventory management problems of pharmaceutical retail enterprises. To achieve the goal, we considered the prerequisites for establishing an effective inventory management system, presented the structure of the production process of goods, considered the system of actions for managing the margin in inventory, proposed the creation of an inventory department of a pharmaceutical enterprise, which would allow

effective management of inventory operations. The methods of managing commodity stocks of enterprises as an important component of commodity transactions were considered, the main elements of commodity transactions were analyzed. The peculiarities of commodity stocks are revealed and the ways of their effective management are indicated.

Key words: inventory, management, pharmaceutical industry, retail trade, control.

Постановка проблеми. Розвиток торговельної сфери в цілому неможливий без участі роздрібної торгівлі, так як торговельна сфера забезпечує левову частку надходження коштів до бюджету. Сучасна система обліку та управління товарними запасами, в силу трансформаційних та глобалізаційних процесів світового фінансового середовища, перебуває у процесах змін, що зумовлені потребою цілісної інтеграції інформаційного забезпечення управлінських процесів у світовий інформаційний простір. У зв'язку із цим актуалізується потреба вивчення та удосконалення управління товарними запасами підприємств торгівлі.

Мета статті. Дослідження проблем управління товарними запасами підприємств роздрібної торгівлі у фармацевтичній галузі та шляхів їх вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питання управління товарних запасів підприємств роздрібної торгівлі досліджують у своїх працях такі вчені: Верига Ю.А., Волошан І.Г., Воронко Р.М., Дзюба О.М., Дроздова О.Г., Карпенко О.В., Кашена Н.Б., Кобилюх Т.І., Кузіна З.В., Максимова В.Ф., Нестеренко О.О., Носач Н.М., Ступінська М.В., Сукач В.М., Тарасова Т.О., Фірсова Н.В., Хоменко Н.В., Чаплінська А.А., Чернін О.Я., Шипунова О.В., Янчев А.В. та інші. На основі проведеного дослідження можна зауважити, що дана тема потребує подальшого вивчення та доопрацювання.

Виклад основного матеріалу. Поняття товару виникло із зародженням торгівлі та протягом тривалого періоду її розвитку суттєво еволюціонувало в частині розуміння об'єктів, які можуть виконувати роль товарів. Варто відзначити, що твердження, яке наведене в П(С)БО 9 не завжди є вірним, тому що сучасний об'єкт купівлі-продажу може не мати матеріальної форми, що обумовлюється розвитком нових сфер та видів торгівлі. Відповідно, наведення у положенні визначення потребує осучаснення [1].

Трактуючи поняття товарних запасів, згідно якого запаси не потребують подальшого дороблення та перероблення також не є цілком вірним. Адже товарні запаси можуть змінюватися на підприємства з метою підвищення їх якості та рівня цінової пропозиції на нього. Проте в такому випадку може виникнути ситуація, коли товари будуть переведені в склад виробничих запасів підприємства. Це зумовлюватиме виникнення на підприємстві виробничої діяльності.

Таким чином, товари, як центральний об'єкт товарних операцій можна визначити як сукупність ресурсів, що мають, або не мають матеріальну форму та придбаваються підприємством з метою їх подальшого перепродажу з, або без дій із їх додаткового опрацювання.

Товари, як об'єкт товарних операцій перебувають в процесах постійного руху та проходять різні стадії товарних операцій [2]. Процес виробництва – це процес

реалізації витрат, результатом якого є продукція. Процес їх створення відбувається на виробничих підприємствах та має певну структуру, яка схематично зображена на рисунку 1.1.

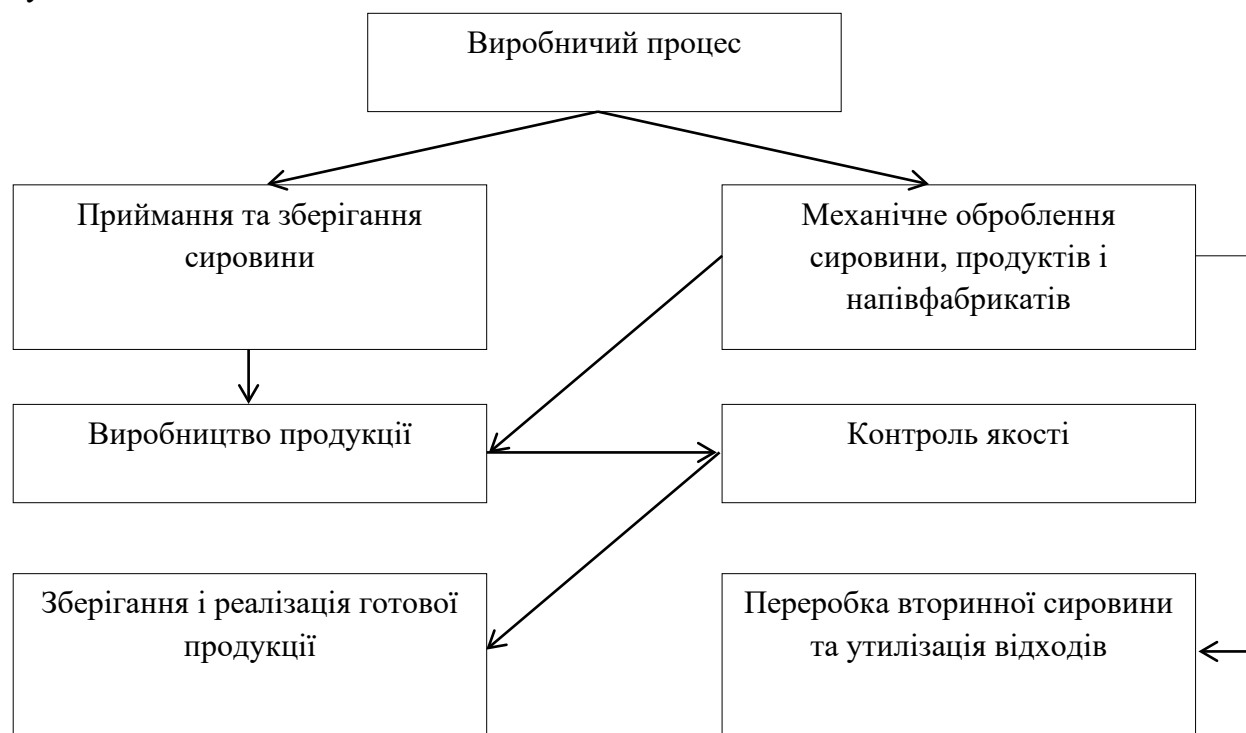

Рис. 1. Структура виробничого процесу товарів

Товарні запаси – це вагома частина активів фармацевтичних компаній, від ефективності використання яких залежать результативність діяльності всіх суб’єктів фармацевтичного ринку та рівень задоволення потреб можливого споживача. Запаси створюються у всіх ланках фармацевтичного виробництва.

Товарні запаси у фармацевтичній галузі – це маса лікарських засобів та інших товарів аптечного асортименту, які належать аптечному закладу, знаходяться на його балансі, перебувають у сфері обігу та підлягають реалізації, а також знаходяться у процесі руху зі сфери виробництва в сферу споживання [2, с. 6; 7].

Головною метою управління товарними операціями є забезпечення планомірного і безперебійного товаропостачання до населення та інших підприємств для подальшого перепродажу, що в подальшому дозволить підприємству отримати економічну вигоду. Для цього необхідно звернути увагу на такі аспекти:

- управління товарними запасами та асортиментом товарів,
- належне зберігання товарів,
- відповідно налаштований процес навантажувально-розвантажувальних робіт,
- наявність товарних потоків на складах.

До товарних запасів фармацевтичного підприємства належать:

- товари, які є в наявності в аптеці та її відокремлених структурних підрозділах;
- товари, закуплені і оплачені аптекою і залишені на відповідальне зберігання

у постачальника або ті, що перебувають в дорозі;

- товарні запаси, які здатні до переробки (наприклад, лікарська рослинна сировина) [3, с. 86].

Для успішної реалізації лікарських препаратів обов'язковим є постійна наявність необхідних товарних запасів в аптеці в достатній кількості, враховуючи попит на кожну позицію. За допомогою цього моменту можемо забезпечувати стабільність асортименту, фіксувати певну цінову політику за одиницю, підвищувати рівень задоволення попиту. Потрібно брати до уваги той факт, що на фармацевтичні препарати не поширюється механізм гарантування, як наслідок маємо відсутність можливості повернення у мережу даного препарату, якщо він втрачає актуальність і не має високого попиту у споживачів.

Для встановлення ефективної системи управління товарними запасами важливо проводити моніторинг управління запасами та відстежувати інформацію за такими показниками: товарообіговість, зміна товарообігу залежно від сезонного попиту, товарні запаси в сумі та днях, моніторинг поставки товару та його облік. Необхідним у системі управління товарними запасами й отримання інформації щодо визначення потреби даних запасів, а саме: препаратів специфічної дії, препаратів з нормованим споживанням та препарати широкого споживання [4, с. 56; 7].

В системі управління товарними операціями підприємства вагоме значення мають наступні аспекти:

- виважений та обґрунтований підхід до обрання постачальника товарних запасів, визначення каналів отримання товарів на підприємство, формування ефективної системи закупівельних цін;

- забезпечення ритмічності та рівномірності поставок товарних запасів на підприємство;

- визначення та економіко-аналітичне обґрунтування системи нормування товарних запасів;

- встановлення методики формування націнки на товарні запаси, що передаються на реалізацію;

- визначення системи побудови збутової мережі підприємства;

- обрання способів позиціонування та рекламування підприємства та продукції, що реалізується підприємством;

- визначення політики після продажного обслуговування, якщо така може мати місце, враховуючи різновидність та структуру асортименту продукції.

Управління товарними операціями проводиться з метою забезпечення синхронності роботи підприємства сфери торгівлі, покриття витрат на придбання товарних запасів та формування належного рівня рентабельності товарообігу підприємства. Управління товарними операціями є однією із складових системи управління підприємством. Важливим елементами управлінської політики є визначення методів оцінки вибуття товарних запасів із підприємства та формування методики і встановлення розміру націнки на підприємстві. Саме від останньої

залежить рівень рентабельності підприємства [6, с. 84].

Рентабельність товарообороту підприємства також залежить від ціни придбання товарних запасів. Якщо підприємству вдалося мінімізувати витрати шляхом оптових закупівель або шляхом використання спеціалізованих умов придбання та знижок, то при умові збереження незмінного рівня націнки товари підприємству характеризуватимуться нижчою ціною, ніж у конкурентів, що сприятиме підвищеному попиту на них [5, с. 112].

Інший варіант передбачає збільшення обсягу націнки, що також сприятиме зростанню рівня доходу торговельного підприємства. Алгоритм зазначених управлінських дій представлений на рис. 2.

В залежності від того, якою є ціль підприємства – максимізація прибутку чи мінімізація витрат, відбувається формування стратегії управління товарними операціями підприємства.

Як уже зазначалося, центральним об'єктом товарних операцій виступають товари. В термінології товари ототожнюють із товарними запасами, або товарними ресурсами. Як правило, і запаси, і ресурси передбачають використання у діяльності підприємства шляхом їх перетворення. Проте, на нашу думку, ресурс – це поняття більш вузьке, ніж запас. Ресурси більшою мірою характеризуються як елементи, що потребують використання в певних процесах з метою їх доопрацювання або переробки на більш високотехнологічний продукт.

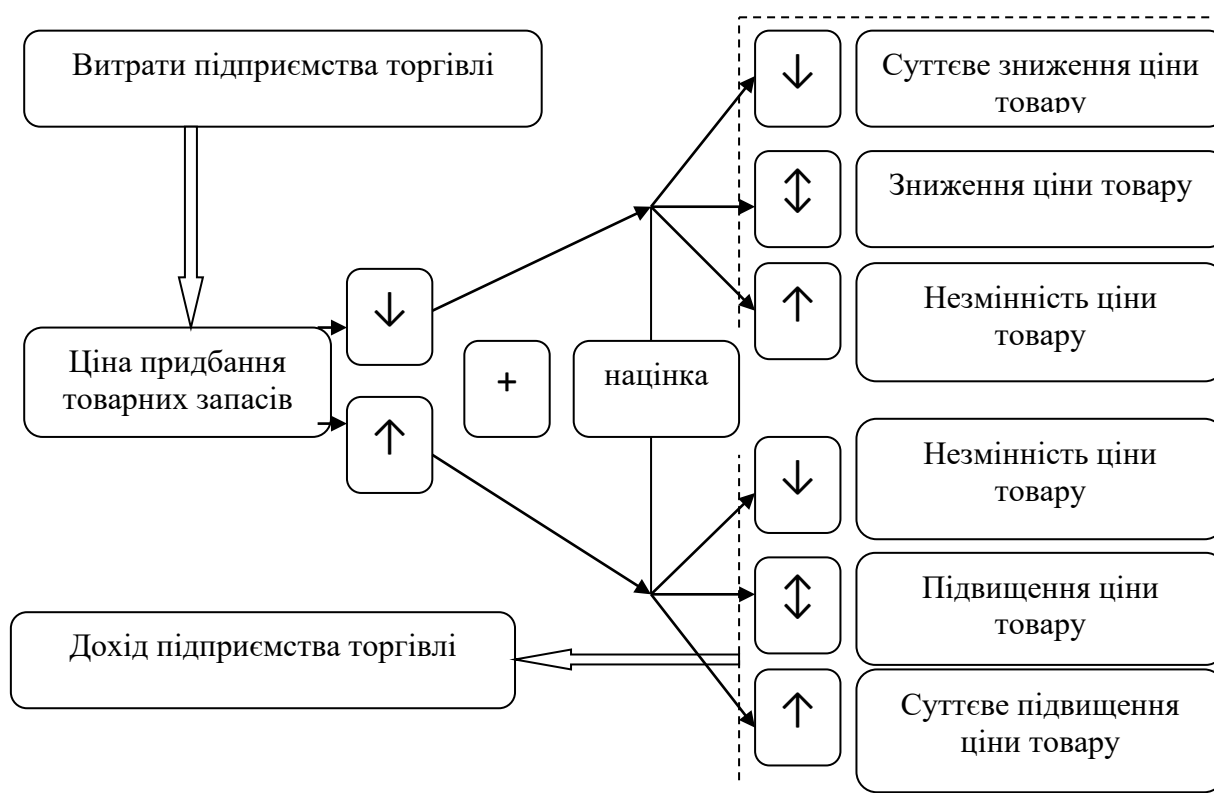

Рис. 2. Система дій із управління націнкою в товарних запасах

Запаси – це поняття, що характеризується нагромадженням певних об'єктів. В

даному випадку не так яскраво виділяється факт необхідності їх переробки або доопрацювання, що є більш характерним для товарів. Тому, вважаємо за доцільне використовувати поряд із поняттям товару такий синонім як товарний запас. На користь такого трактування також виступає облікова система, яка передбачає врахування товарів у склад запасів підприємства (згідно плану рахунків).

Необхідним елементом для ефективного управління товарними операціями є створення відділу товарних запасів фармацевтичного підприємства. Він являє собою самостійний відділ запасів, який організовується в аптеках у випадку необхідності й практичної доцільності (наприклад, в аптеках, що мають підвідомчі аптеки та розвинену мережу структурних підрозділів). Функціями відділу запасу є: визначення поточної потреби в лікарських запасах і товарах аптечного асортименту; робота з товарними запасами за кількісними й якісними характеристиками кожного найменування аптечного асортименту; вчасне складання та подання постачальникам замовлень на товари аптечного асортименту; прийом товарів від постачальників; проведення вхідного контролю якості; забезпечення умов належного зберігання товарів; відпуск товарів іншим відділам аптеки; проведення лабораторно-фасувальних робіт; ведення обліку та звітності про рух товарів [6, 7].

Висновки. Таким чином, товарні операції реалізуються підприємствами торгівлі відповідно до визначеного алгоритму дій, що відповідає стратегії управління товарними ресурсами. Центральним об'єктом товарних операцій виступають товарні запаси, сутнісні характеристики яких визначаються в залежності від класифікаційних груп, до яких їх можна віднести.

Управління товарними запасами передбачає собою контроль за правильністю обліку лікарських засобів, дотримання всіх вимог чинного законодавства у сфері торгівлі фармацевтичними препаратами, а також слідкування за якістю лікарських засобів і медичних виробів, що надійшли на підприємство для подальшого збуту.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», 1999 (Міністерство фінансів України). Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
2. Громовик Б.П. Методологічні аспекти управління інтегрованими потоковими процесами у фармацевтичній галузі. *Фармацевтичний журнал*. 2014. № 3. С. 3-11.
3. Олініченко К.С. Управління товарними запасами підприємств роздрібною торгівлі: навчальний посібник. Харків, 2017. 211 с.
4. Небава М.І. Економіка та організація виробничої діяльності підприємства: навчальний посібник. ВНТУ, 2012. 117 с.
5. Любезна І.В. Облік і внутрішньогосподарський контроль матеріальних запасів. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. Тернопіль, 2010. 226с.
6. Кудирко О. М., Крупельницька І. Г., Копчикова І. В. Товарні запаси як об'єкт управління підприємства роздрібною торгівлі. *European Journal of Economics and Management*, 2020, № 3, С.82-87

7. Кудирко О. М. Управління товарними операціями підприємств оптової торгівлі фармацевтичної галузі. *Інфраструктура ринку*. №30. 2019. С. 509-512

Швед В.В., кандидат економічних наук,
професор кафедри бізнесу і права
Вінницький соціально-економічний інститут
Університету «Україна»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5497-0975>
Матяш О.Д., магістрант 2-го року
підготовки, спеціальність «Менеджмент»
Вінницький соціально-економічний інститут
Університету «Україна»

DOI: <https://doi.org/10.58521/2521-1390-2022-23-24-15>

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

ESSENCE AND CONTENT OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY MANAGEMENT

Анотація. В статті досліджено сутність та зміст зовнішньоекономічної діяльності, через призму видів такої діяльності та принципів здійснення. Окрема увага приділена функціям зовнішньоекономічної діяльності. Проаналізовано сутність управління зовнішньоекономічною діяльністю, зокрема шляхом вивчення функціонального наповнення такого управління. Вивчено зміст методів управління зовнішньоекономічною діяльністю.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, управління зовнішньоекономічною діяльністю, принципи та методи управління зовнішньоекономічною діяльністю.

Abstract. The article examines the essence and content of foreign economic activity through the prism of the types of such activity and principles of implementation. Special attention is paid to the functions of foreign economic activity. The essence of foreign economic activity management is analyzed, in particular, by studying the functional content of such management. The content of foreign economic activity management methods has been studied.

Keywords: foreign economic activity, management of foreign economic activity, principles and methods of management of foreign economic activity.

Постановка проблеми. Всеохоплююча глобалізація формує нові виклики в